

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет
Кафедра адміністративного права та судочинства

КУРСОВА РОБОТА № 11

З дисципліни «Актуальні питання адміністративного права та процесу»
На тему: «Учасники адміністративної справи»

Студентки 5 курсу групи ПРм-11
спеціальності «Право»
Кійко Катерини Іванівни

Керівник:
к. ю. н. Ментух Н. Ф.

Національна школа _____
Кількість балів _____ Оцінка: ESTS _____

Тернопіль – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ №1	
Теоретичні аспекти учасників адміністративної справи.....	5
1.1. Загальна характеристика адміністративної справи.....	5
1.2. Поняття учасників адміністративної справи, їх права та обов'язки.....	7
1.3. Класифікація учасників адміністративної справи.....	8
1.4. Процесуальне представництво.....	9
РОЗДІЛ № 2	
Правове регулювання учасників адміністративної справи.....	11
2.1. Права та обов'язки учасників адміністративної справи.....	12
2.2. Процедура визначення та залучення учасників адміністративної справи	14
2.3. Механізми захисту прав учасників адміністративної справи.....	16
РОЗДІЛ №3	
Практичні аспекти учасників адміністративної справи.....	18
3.1. Роль та функції учасників адміністративної справи.....	20
3.2. Проблеми взаємодії між учасниками адміністративної справи.....	25
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29

ВСТУП

Актуальність теми дослідження: Забезпечення ефективного функціонування адміністративного правосуддя є актуальним завданням сучасного правового середовища. Особливо важливим є вивчення учасників адміністративної справи, оскільки вони виступають ключовими фігурами у забезпеченні правового захисту громадян, ефективного функціонування державних органів та організацій, а також вирішенні спорів.

Адміністративна справа є важливим аспектом сучасного правового простору. Зростаюча кількість адміністративних процедур, зміни в законодавстві та розвиток інформаційних технологій ставлять перед учасниками адміністративної справи нові завдання та виклики.

Таким чином, дослідження ролі учасників адміністративної справи є актуальним завданням, яке сприятиме покращенню правового середовища та захисту прав громадян.

Об'єктом дослідження курсової роботи є законодавство України.

Предмет дослідження - учасники адміністративної справи.

Метою курсової роботи є проведення дослідження теоретичних та практичних аспектів учасників адміністративної справи з метою систематизації їх прав та обов'язків у процесі адміністративного правосуддя. Робота має на меті також вивчення основних аспектів правового регулювання учасників адміністративної справи, процедур визначення та залучення їх до участі у справах, а також механізмів захисту їхніх прав.

Мета курсової роботи передбачає виконання таких завдань:

- Аналіз теоретичних аспектів учасників адміністративної справи: розглянути визначення та класифікацію учасників адміністративної справи, а також їх права та обов'язки у процесі адміністративного судочинства.

- Визначення правового регулювання учасників адміністративної справи: розглянути законодавство України, що регулює правовий статус та діяльність учасників адміністративних справ, зокрема їх права та обов'язки.

- Дослідження процедур визначення та залучення учасників адміністративної справи: дослідити механізми визначення учасників адміністративної справи, процедури їх залучення та участі у судових процесах.

- Розгляд практичних аспектів учасників адміністративної справи: визначити роль, функції та проблеми взаємодії між учасниками адміністративної справи.

Практичне значення курсової роботи полягає у тому, що вона сприяє кращому розумінню та вивченню учасників адміністративної справи, їхньої ролі та функцій в процесі адміністративного правосуддя. Вона може служити основою для подальших досліджень у галузі адміністративного права, сприяючи розвитку наукової думки та виявленню нових напрямків у цій сфері.

Методологічну базу дослідження складають загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, зокрема аналіз, узагальнення, порівняння, систематизація правових норм, а також документальний аналіз наукової літератури та нормативно-правових актів.

Структура курсової роботи включає три розділи, що відповідають вказаним в плані аспектам дослідження. Кожен розділ розкриває відповідні теоретичні та практичні питання, пов'язані з учасниками адміністративної справи.

РОЗДІЛ №1

Теоретичні аспекти учасників адміністративної справи

1.1. Загальна характеристика адміністративної справи

В сучасному світі адміністративна справа відіграє ключову роль у регулюванні відносин між суб'єктами адміністративного процесу та забезпеченні додержання законності та порядку у сфері державного управління.

З метою забезпечення ефективного функціонування адміністративного процесу важливо розуміти сутність адміністративної справи, її складові елементи та особливості.

Адміністративна справа визначається як юридичний засіб застосування адміністративного права, спрямований на забезпечення виконання адміністративних норм та вирішення публічних справ. Її сутність полягає у вирішенні конкретних адміністративно-правових питань, включаючи адміністративні розбіжності, конфлікти та інші ситуації, які виникають у процесі виконання адміністративних функцій державними органами.

Адміністративна справа складається з ряду основних елементів, які визначають її сутність та характер.

Серед цих елементів можна виділити:

- Суб'єкти адміністративної справи - це особи чи органи державної влади, які беруть участь у вирішенні певної адміністративної проблеми. Суб'єктами можуть бути державні установи, органи місцевого самоврядування, а також фізичні та юридичні особи.
- Об'єкт адміністративної справи - це об'єкт, щодо якого застосовуються адміністративні заходи чи приймаються адміністративні рішення. Об'єктом може бути будь-який об'єкт адміністративного впливу, такий як особа, об'єкт нерухомості, документи тощо.

- Предмет адміністративної справи - це сукупність правових відносин, що виникають у зв'язку з вирішенням певної адміністративної проблеми. Предметом може бути конкретне питання чи ситуація, яка потребує втручання державних органів для її вирішення.

Ці елементи визначають характер та обсяг адміністративної справи і визначаються відповідно до законодавства, конкретних обставин справи та цілей, які ставляться перед державними органами. Розуміння цих елементів є важливим для забезпечення ефективності та законності адміністративного процесу, а також для захисту прав та інтересів громадян та інших суб'єктів правовідносин.

Відповідно до статті 19 КАС України до числа адміністративних справ належать:

- Спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності;
- З приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби;
- Спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень (компетенційні справи);
 - Що виникають з адміністративних договорів;
 - За зверненням суб'єкта владних повноважень в окремих випадках;
 - Щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму;
 - Щодо доступу до публічної інформації тощо [4].

Таким чином, аналіз та вивчення поняття адміністративної справи дозволяє глибше зрозуміти сутність та особливості функціонування адміністративного права та процесу в цілому.

1.2. Поняття учасників адміністративної справи, їх права та обов'язки

Учасники адміністративної справи відіграють ключову роль у процесі вирішення адміністративних питань та мають великий вплив на результати цього процесу.

Учасники адміністративної справи - це суб'єкти, які беруть участь у процесі вирішення адміністративних питань та мають певні права та обов'язки перед державними органами.

Учасників справи умовно можна поділити на три групи:

- 1) суб'єкти, що вирішують справу (лідуючі);
- 2) суб'єкти, відносно яких вирішується справа (зацікавлені);
- 3) допоміжні учасники процесу (допоміжні) [6, с. 142].

Учасниками адміністративних справ можуть бути різні особи та органи, які мають відношення до предмета спору та його вирішення. Серед них можуть бути сторони – позивачі та відповідачі, які виступають у судовому процесі зі своїми вимогами та захистом своїх прав та інтересів. Також до учасників справи можуть входити треті особи, які можуть мати власні інтереси та вимоги щодо предмета спору, а також ті, хто не має самостійних вимог, але має інтерес у вирішенні спору.

Згідно з ч. 2 ст. 46 КАС України позивачем у таких справах можуть бути громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, а також підприємства, установи, організації (юридичні особи) та суб'єкти владних повноважень, які порушують свої права та законні інтереси та звертаються до суду з вимогою захистити їх [4].

Відповідачем в адміністративних справах є суб'єкт владних повноважень, якщо інше не встановлено законом. Це можуть бути державні органи, органи місцевого самоврядування, а також інші установи, організації та особи, які здійснюють владні функції та приймають рішення.

Також до учасників справи можуть належати треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, та треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору. Ці особи можуть мати інтерес у вирішенні спору через його вплив на їхні права чи інтереси.

Крім основних сторін справи та їхніх представників, до учасників судового процесу можуть входити помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт з питань права, перекладач та спеціаліст. Ці учасники вносять свій вклад у розгляд справи та допомагають суду у вирішенні правових питань, які виникають у процесі.

1.3. Класифікація учасників адміністративної справи

Учасники адміністративної справи виступають у різних ролях та мають різні функції в процесі її розгляду. Для кращого розуміння їх ролі та взаємозв'язку важливо розглянути їх класифікацію.

- Сторони справи - це особи, які мають законний інтерес у вирішенні певного питання або конфлікту, що розглядається судом. Зазвичай сторонами можуть бути фізичні та юридичні особи, державні установи, організації, а також представники інших юридичних форм.
- Представники сторін - це особи або юридичні особи, які виступають від імені сторін у судовому процесі. Вони мають повноваження діяти в інтересах своїх підтверджених сторін. Представники можуть бути адвокатами, адміністративними агентами або іншими уповноваженими особами.
- Судові органи, зазвичай, складаються з суддів та їх асистентів, таких як помічники суддів, секретарі судового засідання та інші службовці, які відповідають за організацію та проведення судових засідань. Вони грають важливу роль у забезпеченні справедливого та ефективного судочинства.
- Свідки - це особи, які мають інформацію про факти чи обставини,

що стосуються адміністративної справи, і які можуть бути викликані до суду для надання показань. Їхні свідчення можуть бути вирішальними для вирішення спірних питань [9, с.59].

- Експерти - це особи з спеціальними знаннями та навичками, які можуть надати суду об'єктивні та обґрунтовані висновки щодо певних питань, які потребують спеціалізованого розгляду.

- Спеціалісти - це особи, які володіють спеціальними знаннями або навичками, необхідними для застосування технічних засобів або надання консультаційної допомоги під час судового процесу.

- Перекладачі - це особи, які забезпечують переклад мови під час судового процесу для тих, хто не розуміє мови, в якій відбувається розгляд справи.

Класифікація учасників адміністративної справи є важливою для забезпечення ефективного та справедливого судочинства, а також для забезпечення прав сторін та інших учасників процесу. Кожна група учасників виконує свої визначені законом або судом функції з метою досягнення справедливого рішення.

1.4. Процесуальне представництво

Участь у судовому процесі є важливою складовою забезпечення правосуддя та вирішення правових суперечностей. Дозволяючи учасникам брати участь у справі особисто або через представників, правова система створює механізми для забезпечення рівних можливостей у захисті своїх прав і інтересів.

Фізичні та юридичні особи, які мають інтерес у справі, можуть обирати форму участі в судовому процесі. Особисте виступання в суді без посередництва представника, відоме як самопредставництво, дозволяє сторонам виразити свої позиції та захищати свої права безпосередньо. Це

особливо важливо для тих, хто володіє необхідними знаннями і навичками для ведення процесу.

У той же час, багато осіб обирають скористатися послугами представників, щоб ефективно захищати свої інтереси в суді. Це особливо актуально для складних справ або тих, хто не впевнений у своїх здібностях для представлення справи в суді. Представники можуть бути адвокатами, що мають спеціалізовані знання і досвід у правовій сфері, або іншими особами, які надають допомогу у представленні справи.

Юридичні особи, з свого боку, володіють можливістю виступати в суді через своїх уповноважених представників, таких як керівники або члени виконавчих органів. Це дозволяє юридичним особам ефективно захищати свої інтереси та діяти відповідно до законодавства та внутрішніх правил.

Державні органи також беруть участь у судовому процесі через своїх представників, які представляють інтереси влади в суді та діють у відповідності зі своїми повноваженнями та законом.

Таким чином, участь у судовому процесі через особисту участь або через представника надає різноманітні можливості для захисту прав та інтересів у судовому процесі, забезпечуючи відкритий та справедливий судовий процес.

РОЗДІЛ № 2

Правове регулювання учасників адміністративної справи

Правове регулювання учасників адміністративної справи є фундаментальним елементом судового процесу, який гарантує дотримання принципів законності, справедливості та рівності перед законом. Розглянемо ключові аспекти правового статусу та прав та обов'язків учасників адміністративної справи.

Учасники адміністративної справи мають ряд прав та обов'язків, які гарантують їхню участь у процесі розгляду справи та захист їхніх інтересів. Ці права включають право на звернення до суду чи іншого компетентного органу, право на представлення свідчень та доказів, право на захист та право на оскарження рішень. Обов'язки учасників справи включають дотримання процесуальних правил, представлення достовірної інформації та співпрацю з судом або іншими відповідними органами.

Процедура визначення та залучення учасників адміністративної справи передбачає чітке визначення категорій осіб, які можуть бути заінтересовані у справі, а також механізми їх залучення до процесу. Це може включати подання заяви чи позову, звернення до адміністративних органів чи суду, а також представлення доказів своєї зацікавленості у справі.

Захист прав учасників адміністративної справи є однією з основних функцій судової системи. Це включає забезпечення можливості належного представництва, відкритого доступу до правосуддя, шляхів оскарження рішень та інших заходів, які гарантують справедливе та об'єктивне розгляд справи.

2.1. Права та обов'язки учасників адміністративної справи

Учасники справи мають ряд прав та обов'язків, які забезпечують їхню рівність перед законом та забезпечують правосуддя.

Учасники справи мають право:

- Ознайомлюватися з усіма матеріалами справи, включаючи рішення суду, та отримувати копії цих документів.
- Представляти свої докази та брати активну участь у судових засіданнях, в тому числі у дослідженні доказів, ставленні питань іншим учасникам справи, свідкам, експертам.
- Подавати заяви та клопотання до суду, надавати пояснення та виражати свою позицію.
- Ознайомлюватися з протоколами судових засідань та записами, а також подавати зауваження до них.
- Мати право оскаржувати судові рішення у визначених законом випадках [4].

Позивач може відмовитися від позову на будь-якій стадії судового процесу. Він також може змінити предмет або підстави позову, а також розмір позовних вимог шляхом письмової заяви до закінчення підготовчого засідання або не пізніше ніж за п'ять днів до першого судового засідання, якщо справа розглядається в порядку спрощеного позовного провадження. Відповідач також може визнати позов, подати відзив на позовну заяву.

Сторони мають право досягнути примирення на будь-якій стадії судового процесу, що може призвести до закриття провадження в адміністративній справі.

Важливо зазначити, що треті особи, які мають самостійні вимоги щодо предмета спору, мають ті ж права, що і позивачі.

Учасники справи мають низку обов'язків, які вони повинні виконувати в ході судового процесу.

Перш за все, учасники справи зобов'язані проявляти повагу до суду та інших учасників судового процесу. Це означає, що кожен повинен ставитися до своїх співрозмовників і до самого суду з повагою, уникати конфліктних ситуацій та зберігати спокій під час обговорення справи.

Другим важливим обов'язком є сприяння всебічному, повному та об'єктивному встановленню всіх обставин справи. Це означає, що кожен учасник повинен надавати суду всю інформацію та докази, які він має, без приховувань чи упущень.

Третій обов'язок полягає в з'явленні на судове засідання за викликом суду, якщо це вимагається. Це не лише обов'язкова умова, а й вияв поваги до судової установи та до самого судового процесу.

Четвертий обов'язок полягає в поданні доказів в установленому законом або судом порядку і строк. Це важливо для забезпечення об'єктивного розгляду справи та прийняття справедливого рішення.

Наступний обов'язок - надавати суду повні і достовірні пояснення з питань, які ставляться судом. Це сприяє зрозумінню всіх аспектів справи та може вплинути на прийняття правильного рішення.

Також, учасники справи повинні виконувати процесуальні дії в установлені строки. Це означає, що всі вимоги та розпорядження суду повинні виконуватися без затримок і вчасно.

Що ж стосується інших учасників процесу, вони також мають свої обов'язки та відповідальності. Наприклад, помічник судді забезпечує підготовку та організаційне забезпечення судового процесу, що включає у себе різноманітні аспекти від підготовки документів до організації судових засідань.

Секретар судового засідання, у свою чергу, відповідає за здійснення судових викликів і повідомлень, контроль за фіксацією судових засідань та ведення протоколу судового засідання.

Судовий розпорядник відповідає за оголошення входу і виходу суду з зали, контроль за порядком у залі судового засідання та приймання документів від учасників судового процесу.

Свідок, як правило, має право відмовитися від участі у судовому процесі, проте за необхідності він може з'явитися в режимі відеоконференції, щоб дати свідчення.

Експерт, у свою чергу, зобов'язаний надати обґрунтований письмовий висновок та з'явитися до суду за викликом для пояснень свого висновку.

Спеціаліст також має свої права та обов'язки, включаючи право на оплату виконаної роботи та компенсацію витрат, пов'язаних з викликом до суду.

Перекладач, у свою чергу, зобов'язаний з'являтися до суду за викликом та надавати повний і правильний переклад [5, с. 16].

Отже, усі учасники справи мають свої обов'язки та відповідальності, виконання яких сприяє правильному та об'єктивному розгляду справи.

2.2. Процедура визначення та залучення учасників адміністративної справи

Відповідно до Закону України "Про адміністративну процедуру", адміністративна процедура визначає порядок розгляду та вирішення питань, що виникають у зв'язку з реалізацією прав, свобод та законних інтересів громадян, а також з виконанням ними визначених законом обов'язків. Цей закон передбачає, що адміністративні справи можуть виникати як у зв'язку з діяльністю державних органів, так і з інших публічних органів чи установ, які мають право вирішувати питання, пов'язані з правами та обов'язками громадян [7].

Учасники адміністративної процедури можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, які стали суб'єктами певних адміністративних правовідносин. Це можуть бути громадяни, організації, державні органи, органи місцевого самоврядування та інші установи, які мають право вирішувати питання, що стосуються прав і обов'язків громадян перед державою чи іншими публічними органами.

Основними принципами адміністративної процедури є доступність, відкритість, рівність сторін, можливість користування правами та свободами без будь-якої дискримінації, а також швидкість та ефективність вирішення спорів.

Крім того, адміністративна процедура передбачає можливість оскарження рішень адміністративних органів у вищій інстанції, які мають право переглянути та перевірити законність та обґрунтованість прийнятих рішень.

Процедура залучення учасників адміністративної справи передбачає, що будь-яка особа або орган, що має інтерес у справі, може бути залучений до участі в ній. Це може включати оскарження рішень, подання доказів, представлення свідчень, а також звернення до суду або інших компетентних органів для захисту своїх прав та інтересів [4].

Процес визначення учасників адміністративної справи зазвичай починається з подання заяви або позову до відповідного органу або суду. Після цього сторонам надається можливість представити свої аргументи, докази та іншу інформацію, яка може мати відношення до справи. Звернення до суду або інших компетентних органів є ключовим етапом у забезпеченні прав і інтересів учасників адміністративної процедури.

Отже, адміністративна процедура відіграє важливу роль у захисті прав та інтересів громадян перед діяльністю публічних органів, забезпечуючи відкритий та прозорий механізм вирішення

адміністративних спорів.

2.3. Механізми захисту прав учасників адміністративної справи

Адміністративно-правовий захист прав і свобод особи включає у себе сукупність застосовуваних у порядку, визначеному законодавством, засобів та процедур, спрямованих на забезпечення виконання цих прав та свобод. Це охоплює дії, які здійснюють уповноважені органи, посадові особи та громадяни, зокрема їхні процесуальні дії.

Адміністративно-правове регулювання забезпечення прав і свобод людини та громадянина передбачає управління відносинами між суб'єктами, що виникають у процесі реалізації, охорони, захисту та відновлення цих прав та свобод. Важливе значення мають адміністративно-правові норми, оскільки вони зобов'язують органи влади, зокрема правоохоронні органи, створювати умови для реалізації цих прав та свобод та нести відповідальність за їх невиконання.

Ефективне забезпечення прав і свобод громадян передбачає:

- Визначення в законодавстві посадових осіб, що відповідають за забезпечення умов для реалізації прав та свобод.
- Закріплення обов'язків органів та посадових осіб публічної адміністрації, які мають гарантувати права та свободи громадян.
- Встановлення конкретних адміністративних процедур, що регламентують порядок виконання обов'язків у відносинах з громадянами.
- Посилення відповідальності органів та посадових осіб за порушення прав громадян [1].

Адміністративно-правовий захист передбачає такі стадії:

1. Загальна дія юридичних норм, що регулюють умови виникнення прав і обов'язків суб'єктів.

2. Виникнення конкретних правовідносин, у яких відбувається реалізація цих прав та обов'язків.
3. Реакція на неправомірні дії суб'єктів, яка включає в себе застосування санкцій у разі порушення прав і свобод громадян.

Адміністративно-правові засоби захисту прав людини і громадянина включають: Конституційне право особи на звернення та оскарження; Судовий захист і контроль; Діяльність органів прокуратури та представництво інтересів особи прокурором в адміністративному судочинстві.

Конституційне право особи на звернення і оскарження передбачається Законом України "Про звернення громадян". Громадяни мають право звертатися до різних органів держави, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій з зауваженнями, скаргами та пропозиціями щодо захисту своїх прав. Це може бути викладено як у письмовій, так і усній формі [8].

Судовий захист і контроль передбачає можливість оскарження дій (бездіяльності) державних органів та посадових осіб у судовому порядку. Це дає можливість громадянам захищати свої права та інтереси через судову систему.

Діяльність органів прокуратури полягає у захисті законності, прав і свобод громадян. Прокурор може виступати як представник інтересів особи в адміністративному судочинстві, захищаючи її права від незаконних дій органів влади або посадових осіб.

Ці засоби сприяють забезпеченню захисту прав і свобод громадян у відповідності з законом.

РОЗДІЛ №3

Практичні аспекти учасників адміністративної справи

Учасники адміністративної справи, мають значний вплив на його хід та результат. Розглянемо більш детально конкретні аспекти їх участі у судовому процесі:

1. Підготовка до участі;

Перед участю у справі учасники проводять ретельну підготовку. Це включає аналіз фактів, збір доказів, підготовку необхідних документів та доказів. Підготовка є важливим етапом, оскільки від неї залежить успішне представлення позицій та захист інтересів під час судового процесу. Учасники можуть проводити дослідження, вивчати судову практику та консультуватися з юридичними експертами для забезпечення максимальної ефективності своєї підготовки.

2. Представлення доказів та аргументів;

Учасники справи мають можливість представити свої докази та аргументи. Це можуть бути письмові матеріали, свідчення свідків, експертні висновки та інші докази, які підтверджують їхні позиції. Правильне та ефективне представлення доказів є ключовим для переконання суду в правильності своїх дій та позицій. Учасники повинні мати можливість грамотно аргументувати свої ствердження та використовувати всі доступні юридичні засоби для підтвердження своїх позицій.

3. Участь у судових засіданнях;

Учасники справи мають можливість брати участь у судових засіданнях. Тут вони можуть представляти свої аргументи, відповідати на запитання суду та інших учасників справи, а також здійснювати інші процесуальні дії для захисту своїх інтересів. Учасники можуть вести

діалог з суддею, запитувати свідків та інших учасників, а також висловлювати свої думки та доводи щодо розгляду справи.

4. Оскарження рішень;

У разі незгоди з рішенням суду учасники мають право на його оскарження у вищих інстанціях. Це дає їм можливість захистити свої права та інтереси у разі, якщо вони вважають, що рішення суду суперечить закону або справедливості. Учасники мають право на доступ до правосуддя та можуть скористатися всіма законними шляхами оскарження рішень, включаючи подання апеляційних скарг та касаційних заяв до вищих судових інстанцій.

5. Співпраця з адвокатами та юристами;

Багато учасників справи співпрацюють з адвокатами та юристами, які надають їм правову допомогу та консультації. Це співпраця допомагає їм ефективніше захищати свої права та інтереси перед судом. Адвокати та юристи можуть надати учасникам справи професійну підтримку, використовуючи свої знання та досвід для досягнення найкращого результату у судовому процесі. Співпраця з кваліфікованими юридичними фахівцями може значно полегшити учасникам справи проходження через складний судовий процес та забезпечити їм належний захист їхніх прав і інтересів.

Участь учасників адміністративної справи у судовому процесі є ключовим елементом забезпечення справедливості та ефективності правосуддя. Їхні дії та рішення визначають хід та результати справи, і важливо, щоб кожен учасник мав можливість вільно та чесно захищати свої права та інтереси. Прозорий та справедливий процес, а також дотримання процесуальних норм і засад, сприяють підвищенню довіри громадян до судової системи. Однак для досягнення максимально справедливого результату необхідно враховувати інтереси всіх сторін, забезпечуючи адекватний доступ до правосуддя та можливість

ефективного захисту перед судом. Тільки в таких умовах можна гарантувати високу якість судового процесу та задоволення потреб суспільства у правосудді.

3.1. Роль та функції учасників адміністративної справи

Учасники адміністративної справи відіграють важливу роль у процесі захисту прав, свобод та інтересів осіб перед державними та іншими публічними органами. Розглянемо основні ролі та функції цих учасників:

- Позивач - це особа, на захист прав та інтересів якої відкрито провадження у справі [3]. Позивач відіграє важливу роль у забезпеченні справедливості та правопорядку через активну участь у судовому процесі та захист своїх прав та інтересів перед державними органами. Його ретельна підготовка, ефективна комунікація та правильне використання процесуальних можливостей є важливими складовими успішного вирішення адміністративних справ.

Функції:

1. Подання звернення або позову: позивач ініціює адміністративну справу, подаючи відповідне звернення або позов до компетентного органу або суду. Це стає початковим кроком у захисті його прав та інтересів.

2. Збір доказів та підготовка матеріалів: позивач відповідає за збір необхідних доказів та підготовку матеріалів, що підтверджують порушення його прав та законних інтересів. Це може включати аналіз документів, свідчень, експертних висновків тощо.

3. Представлення позиції та аргументація: позивач має можливість аргументовано представити свою позицію перед судом або компетентним органом. Він повинен чітко пояснити свої вимоги та підтвердити їх законність та обґрунтованість.

4. Участь у судових засіданнях: позивач має право брати участь у судових засіданнях, де він може активно взяти участь у обговоренні питань, відповідати на запитання суду та інших учасників справи.

5. Оскарження рішення: у разі незгоди з рішенням суду або компетентного органу, позивач має право на його оскарження у вищих інстанціях. Це дає можливість захистити свої права та інтереси та отримати справедливе рішення.

- Відповідач - це особа, яка, на думку позивача, або відповідного правоповноваженого суб'єкта, порушила, не визнала чи оспорила суб'єктивні права, свободи чи інтереси позивача. Відповідач притягається до справи у зв'язку з позовною вимогою, яка пред'являється до нього.

Участь в адміністративній справі як відповідача передбачає виконання ряду важливих функцій та ролей, спрямованих на забезпечення справедливого та ефективного розгляду питань та захисту прав та інтересів всіх учасників процесу.

Функції:

1. Представлення відповіді на позов: однією з основних функцій відповідача є представлення відповіді на позов, подане позивачем. Це включає аргументоване висловлення своєї позиції щодо обставин справи та відповідних вимог.

2. Захист прав та інтересів: відповідач зобов'язаний захищати свої права та інтереси в судовому процесі, використовуючи всі законні засоби та можливості. Це включає аргументацію та захист своїх позицій, представлення доказів та аргументів на користь власних інтересів.

3. Підготовка та представлення доказів: відповідач має право та обов'язок підготувати та представити докази, які сприяють підтвердженню його позиції. Це може включати письмові документи, свідчення свідків, експертні висновки та інші матеріали.

4. Участь у судових засіданнях: відповідач має право брати участь у судових засіданнях та висловлювати свою позицію щодо обговорюваних питань. Він може давати пояснення, відповідати на запитання суду та інших учасників справи.

5. Оскарження рішень: у разі незгоди з рішенням суду відповідач має право на його оскарження у вищих інстанціях. Це дозволяє відповідачу захищати свої права та інтереси та отримати справедливе рішення.

- Свідок - це особа, яка не має власного інтересу в процесі, але залучається для виконання покладених на неї процесуальних обов'язків. Свідок в адміністративній справі грає важливу роль у встановленні обставин, що мають значення для прийняття рішення.

Функції:

1. Представлення свідчень: основна функція свідка полягає в тому, щоб представити свої спостереження, знання або інформацію про події, які сталися відносно адміністративної справи. Це можуть бути факти, які свідок бачив, чув або знає особисто.

2. Допомога у встановленні правдивості: свідок допомагає суду або іншому компетентному органу у встановленні правдивості та достовірності подій або обставин.

3. Забезпечення об'єктивності: участь свідка в судовому процесі сприяє забезпеченню об'єктивності та справедливості вирішення справи, оскільки його свідчення може бути одним з ключових доказів.

4. Захист прав та інтересів: свідок має право на захист своїх прав під час дачі свідчень. Він може скористатися правом на відмову від відповіді на питання, які порушують його особисті права, а також правом на захист від неправомірного тиску або впливу.

5. Достовірність інформації: свідок має обов'язок представити достовірну інформацію під час дачі свідчень. Він повинен утримуватися від надання неправдивої чи приховування важливої інформації, оскільки це

може негативно позначитися на об'єктивності та справедливості розгляду справи [9, с. 59].

- Експерт - це особа, яка має необхідні знання, якій доручається дати висновок з питань, що виникають під час розгляду справи і стосуються спеціальних знань цієї особи, шляхом дослідження матеріальних об'єктів, явищ і процесів, що містять інформацію про обставини у справі. Роль експерта полягає в наданні об'єктивної та компетентної інформації для суду або інших компетентних органів, що допомагає у вирішенні складних питань у справі.

Функції:

1. Надання експертної думки: експерт має обов'язок надати свою професійну думку або висновок з певного питання, що виникає у справі. Це може включати аналіз доказів, встановлення фактів, технічні оцінки та інші спеціалізовані аспекти, які впливають на справу.

2. Експертна оцінка доказів: експерт здійснює аналіз наявних доказів та інформації з точки зору своєї спеціалізації. Він встановлює факти та робить висновки на основі своїх знань та досвіду.

3. Участь у судових засіданнях: експерт може брати участь у судових засіданнях для пояснення своїх висновків та відповіді на запитання суду або інших учасників справи. Його професійна думка може мати вирішальне значення для прийняття судового рішення.

4. Об'єктивність та незалежність: експерт повинен діяти об'єктивно та незалежно від будь-яких інтересів сторін або сторонніх впливів. Він має дотримуватися професійних стандартів та етичних принципів у своїй діяльності.

5. Надання свідчень: експерт може надавати свої свідчення в суді на підставі своєї експертної думки та досвіду. Він повинен викладати свої висновки зрозуміло та доступно для всіх учасників процесу [11, с. 24].

- Адвокат або представник - їхня роль в адміністративній справі

полягає у наданні правової допомоги, захисті прав та інтересів клієнта перед судом чи іншими компетентними органами.

Функції:

1. Правова консультація: адвокат або представник надає клієнту правову консультацію щодо його прав та обов'язків у контексті адміністративної справи. Він пояснює правові аспекти справи, визначає стратегію захисту та надає рекомендації щодо подальших кроків.

2. Підготовка документів: адвокат або представник відповідає за підготовку необхідних документів, заяв, позовів та інших процесуальних матеріалів, що подаються до суду чи іншого компетентного органу.

3. Представництво і захист інтересів: Він виступає в ролі представника клієнта перед судом чи іншими органами, захищаючи його права та інтереси. Це включає участь у судових засіданнях, представлення аргументів, переговори з іншими сторонами та захист прав клієнта в процесі.

4. Проведення переговорів: адвокат або представник може проводити переговори з іншими учасниками справи з метою досягнення мирного врегулювання спору або укладення угоди, яка задовольняє інтереси клієнта.

5. Представлення в суді: він представляє інтереси клієнта в суді, представляючи аргументи, допитуючи свідків та експертів, запитуючи свідчення та докази від інших учасників справи та інших процесуальних дій.

6. Оскарження рішень: адвокат або представник має право на оскарження рішень суду чи інших органів у вищих інстанціях, якщо вони вважаються несправедливими чи необґрунтованими.

Представництво в адміністративному судочинстві передбачає вчинення представником в межах наданих йому повноважень процесуальної діяльності від імені та в інтересах іншої особи, яку він

представляє, з метою захисту її прав, свобод та інтересів у сфері публічно-правових відносин [10].

3.2. Проблеми взаємодії між учасниками адміністративної справи

Взаємодія учасників адміністративної справи є ключовим елементом справедливого та ефективного розгляду справи. Проте існують ряд проблем, які можуть виникати під час цієї взаємодії.

Однією з цих проблем є недостатня інформаційна взаємодія. Часто учасники справи можуть стикатися з проблемою недостатньої обміну інформацією або недостатньою доступністю до неї. Це може стати перешкодою для ефективного розгляду справи та може призвести до невідповідності між доказами та аргументами. Така ситуація може виникати з різних причин та мати серйозні наслідки для результатів судового процесу, наприклад, якщо позивач може мати обмежений доступ до доказів, які знаходяться у володінні відповідача або третіх сторін. Також учасники справи можуть необережно підходити до обміну інформацією між собою, і це в свою чергу може призвести до неповного розуміння позицій інших учасників та до помилкових висновків.

Наступною проблемою може бути недостатній рівень професіоналізму представників. Іноді учасники справи можуть бути представлені адвокатами або представниками, які мають недостатні знання або досвід у сфері адміністративного права. Це може призвести до неефективного захисту прав та інтересів учасників справи.

До проблем взаємодії також можна віднести недовіру та конфлікт інтересів, адже у випадках, коли між учасниками справи існує недовіра або конфлікти інтересів, співпраця та взаємодія можуть стати ускладненими або навіть неможливими [2, с. 140]

Ще однією проблемою взаємодії між учасниками адміністративної справи є нерівність у доступі до ресурсів та можливостей. У деяких випадках одна зі сторін може мати значно більше фінансових, правових або інших ресурсів, ніж інша. Це може призвести до дисбалансу в здатності сторін ефективно представляти свої інтереси та захищати свої права перед судом або іншими компетентними органами. Наприклад, одна зі сторін може мати можливість найняти висококваліфікованих адвокатів або експертів, що надасть їй перевагу у судовому процесі. У таких випадках принцип рівності сторін перед законом порушується, а справедливість розгляду справи може бути під загрозою.

Неефективність комунікації між учасниками справи теж є важливою проблемою, адже недостатня чіткість та відкритість у спілкуванні може призвести до непорозумінь, конфліктів та затримок у процесі. Наприклад, неправильно передані інструкції або неправильно зрозумілі вимоги можуть спричинити невірні дії з боку однієї зі сторін, що вплине на результат справи.

Крім того, до проблем взаємодії можна віднести і неповагу до прав та інтересів інших учасників. У деяких випадках сторони можуть проявляти агресивну або неприйнятну поведінку, що ускладнює будь-яку спільну роботу та співпрацю.

Загалом, проблеми взаємодії між учасниками адміністративної справи можуть бути досить різноманітними і варіюватися залежно від конкретних обставин кожної справи. Для їх вирішення необхідно розвивати механізми співпраці, сприяти відкритому та ефективному обміну інформацією та виявляти повагу до прав та інтересів кожної сторони. Тільки таким чином можна забезпечити справедливий та ефективний розгляд справи.

ВИСНОВКИ

В ході дослідження курсової роботи були проаналізовані теоретичні та практичні аспекти учасників адміністративної справи.

Отримані результати дозволили зробити наступні висновки:

Теоретичне вивчення понять, визначень та класифікацій учасників адміністративної справи, зокрема розгляд їхніх прав та обов'язків, відіграє ключову роль у забезпеченні справедливості та правового захисту громадян. Такий аналіз допомагає розкрити аспекти участі різних сторін у процесі адміністративного правосуддя та визначити їхню взаємодію з правовими нормами та процедурами.

Правове регулювання учасників адміністративної справи являється важливим для ефективного вирішення адміністративних справ. Це охоплює різноманітні аспекти, включаючи процедури визначення статусу учасників, їхні права на представництво та участь у справі, а також механізми захисту їхніх прав.

Аналіз прав та обов'язків кожної сторони адміністративного процесу свідчить про необхідність ретельного вивчення та дотримання нормативно-правових актів у цій сфері. Процедура визначення сторін справи та їх правового статусу має значний вплив на хід судового процесу, а ефективне застосування цих процедур сприяє забезпеченню правильного та обґрунтованого вирішення справи.

Механізми захисту прав учасників адміністративної справи є важливим елементом судової системи. Вони надають сторонам можливість вирішити спірні питання та захистити свої інтереси відповідно до закону.

У ході дослідження практичних аспектів учасників адміністративної справи було виявлено, що реалізація їхніх прав та обов'язків часто зустрічається з певними викликами та перешкодами. Наприклад, недостатня доступність інформації про процедури та процеси судового

розгляду може ускладнити їхню участь у справі. Також, трапляються випадки порушення процесуальних прав учасників, що може призвести до несправедливих рішень суду.

Детальне вивчення практичних аспектів участі сторін у адміністративному процесі показує, що ефективне забезпечення їхніх прав потребує систематичного вдосконалення процедур та механізмів захисту. Наприклад, впровадження електронних систем для подання документів та отримання інформації може сприяти підвищенню доступності та ефективності участі учасників у судових процедурах.

Загалом, аналіз практичних аспектів участі сторін у адміністративному процесі свідчить про необхідність постійного вдосконалення законодавства та судової практики з метою забезпечення справедливого та ефективного розгляду адміністративних справ. Такі дії сприятимуть підвищенню довіри громадян до судової системи та забезпеченню захисту їхніх прав у контексті адміністративного правосуддя.

Отже, детальний аналіз теоретичних аспектів правового регулювання учасників адміністративної справи дозволяє зрозуміти складність та важливість цієї сфери права. Подальші дослідження у цьому напрямку можуть сприяти подальшому вдосконаленню судової системи та забезпеченню справедливості у судовому процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративно-правові засоби захисту прав людини і громадянина – WikiLegalAid. Платформа правових консультацій - WikiLegalAid. URL:
https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Адміністративно-правові_засоби_захисту_прав_людини_і_громадянина (дата звернення: 04.05.2024).
2. Желтобрюх І. Процесуальна взаємодія як предмет дослідження в науці адміністративного процесуального права. *Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право*. № 2019. С. 139–143. URL: <https://doi.org/10.32838/2707-0581/2019.5/24> (дата звернення: 04.05.2024).
3. ІПС ЛІГА:ЗАКОН - система пошуку, аналізу та моніторингу нормативно-правової бази. *НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР до статті 50 Кодексу адміністративного судочинства України*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KK003086> (дата звернення: 04.05.2024).
4. Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс України від 06.07.2005 р. № 2747-IV : станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 05.05.2024).
5. Михайлов О. М. Правовий статус інших учасників адміністративного судочинства в Україні : автореф. дис. канд. юрид. наук. Одеса, 2017. 22 с.
6. Мінка Т. П. Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Адміністративне процесуальне право. Навч. посіб.* Дніпро, 2019. С. 142.
7. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX : станом на 1 січ. 2024 р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 05.05.2024).

8. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР : станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text> (дата звернення: 05.05.2024).
9. Пчелін В. Б. Свідок як суб'єкт адміністративних процесуальних правовідносин. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Сер.: Юриспруденція. № 21. С. 59–61.
10. Славінська І., Ізбаш К. Представництво в адміністративному судочинстві. Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». 2019. С. 298–301. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-6/71> (дата звернення: 04.05.2024).
11. Тополя Р. В. Адміністративно-правовий статус експерта в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2023. Т. 67. С. 24.

